D.Sc. ΣΙΣΚΟΣ Π. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
Καθηγητής Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων
του Τμήματος Διεθνούς Εμπορίου
Παράρτημα Καστοριάς
ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Πρώτη Έκδοση
Θεσσαλονίκη 2012

ISBN 978-618-80024-0-1

Copyright © 2012 Ευάγγελος Π. Σίσκος

Απολλωνιάδος 14, 52100 Καστοριά
Τηλ/φαξ. 24670 80062
www.siskos.@kastoria.teikoz.gr
www.drsiskos@otenet.gr

Λογοτεχνική επιμέλεια: Ρώσσιου Γλυκερία

Στοιχειοθεσία-Σελιδοποίηση, Εξώφυλλο ΧΡΩΜΟΤΥΠ Α.Ε.

Εκτύπωση–βιβλιοδεσία: Κάθετη Μονάδα Γραφικών Τεχνών
17ης Νοεμβρίου 73, Βιοτεχνικό Πάρκο Πυλαίας
Τ.Κ. 54352 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Τηλ.: 2310 951620, FAX: 2310 947193

Κάθε γνήσιο αντίγραφο φέρει την υπογραφή του συγγραφέα

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε μέσο χωρίς σχετική άδεια του συγγραφέα και εκδότη.

D.Sc. Evangelos Siskos
Professor of International Economic Relations
Department of International Trade,
Campus Kastoria
TEI of Western Macedonia, Greece

WORLD AND EUROPEAN ECONOMY

Thessaloniki 2012

Στην αγαπημένη μου σύζυγο Κωνσταντία
και στις λατρευτές μου κόρες Ελένη και Χαρά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Σελ.

Εισαγωγή.....15

Μέρος Α΄. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....19

Κεφάλαιο 1. Ο σχηματισμός της παγκόσμιας οικονομίας και η διεθνής μετακίνηση των εμπορευμάτων και των συντελεστών παραγωγής.....21
1.1. Τα ιστορικά στάδια δημιουργίας της παγκόσμιας οικονομίας.....21
1.2. Οι θεωρίες της ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας.....24
1.2.1. Η θεωρία των σταδίων της οικονομικής ανάπτυξης.....25
1.2.2. Η θεωρία των οικονομικών κύκλων.....26
1.2.3. Η θεωρία των βιομηχανικών κοινωνιών.....27
1.2.4.Οι θεωρίες της ανάπτυξης των πολιτισμών.....30
1.3. Η θεωρία του διεθνούς εμπορίου.....33
1.3.1. Οι κλασικές θεωρίες του διεθνούς εμπορίου.....35
1.3.2. Η νεοκλασική θεωρία του διεθνούς εμπορίου.....38
1.3.3. Οι εναλλακτικές θεωρίες του διεθνούς εμπορίου.....46
1.4. Οι θεωρίες της διεθνούς μετακίνησης των συντελεστών παραγωγής...50
1.5. Η κατάταξη των χωρών στην παγκόσμια οικονομία.....61

Κεφάλαιο 2. Το δυναμικό, η διάρθρωση και οι τάσεις ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας.....73
2.1. Το δυναμικό των πόρων της παγκόσμιας οικονομίας.....73
2.1.1 Το δυναμικό των φυσικών πόρων της παγκόσμιας οικονομίας...73
2.1.1.1. Τα παγκόσμια αποθέματα των ενεργειακών και των ορυκτών πόρων.....74
2.1.1.2. Οι παγκόσμιοι χερσαίοι, υδάτινοι και δασικοί πόροι του οικοσυστήματος.....77
2.1.2. Το εργατικό δυναμικό της παγκόσμιας οικονομίας.....80
2.1.3. Οι χρηματοδοτικοί πόροι της παγκόσμιας οικονομίας.....84
2.1.4. Οι επιστημονικοί και επιχειρηματικοί πόροι της παγκόσμιας οικονομίας.....89
2.2. Η τομεακή διάρθρωση της παγκόσμιας οικονομίας.....92
2.2.1 Η διάρθρωση της παγκόσμιας αγροτικής παραγωγής.....94

2.2.2. Η διάρθρωση του παγκόσμιου βιομηχανικού τομέα.....97
2.2.2.1. Η διάρθρωση της παγκόσμιας ενεργειακής βιομηχανίας.....97
2.2.2.2. Η διάρθρωση της παγκόσμιας μεταλλουργικής βιομηχανίας....101
2.2.2.3. Η διάρθρωση της παγκόσμιας μεταποιητικής βιομηχανίας....103
2.2.3. Η διάρθρωση του παγκόσμιου τομέα των υπηρεσιών.....108
2.3. Οι τάσεις ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας.....111

Κεφάλαιο 3. Οι εθνικές οικονομίες και τα οικουμενικά προβλήματα της παγκόσμιας οικονομίας.....119
3.1. Οι εθνικές οικονομίες στην παγκόσμια οικονομία.....119
3.1.1. Οι αναπτυγμένες χώρες στην παγκόσμια οικονομία.....122
3.1.2. Οι αναπτυσσόμενες χώρες στην παγκόσμια οικονομία.....131
3.1.3. Οι χώρες με μεταβατική οικονομία στην παγκόσμια οικονομία...135
3.2. Η περιφερειοποίηση και η διεθνικοποίηση της οικονομίας.....139
3.3. Η Διεθνής οικονομική ολοκλήρωση.....149
3.3.1. Η θεωρία της οικονομικής ολοκλήρωσης.....150
3.3.2. Οι προϋποθέσεις και στόχοι της οικονομικής ολοκλήρωσης....153
3.3.3. Οι τύποι των διεθνών οργανισμών της οικονομικής ολοκλήρωσης.....155
3.3.4. Η εξέλιξη της διεθνούς οικονομικής ολοκλήρωσης.....157
3.4. Τα οικουμενικά προβλήματα της παγκόσμιας οικονομίας.....159

Κεφάλαιο 4. Οι μηχανισμοί ρύθμισης της παγκόσμιας οικονομίας....177
4.1. Η κατάταξη των εργαλείων και των μεθόδων της εμπορικής πολιτικής...178
4.2. Κατάταξη των διεθνών οικονομικών οργανισμών.....183
4.3. Η ρύθμιση της διεθνούς μετακίνησης των εμπορευμάτων και των συντελεστών παραγωγής.....189
4.4. Η ρύθμιση της διεθνούς μακροοικονομικής πολιτικής.....199

Μέρος Β΄. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....209

Κεφάλαιο 5. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και η ανάπτυξη των διαδικασιών οικονομικής ολοκλήρωσης στην ευρωπαϊκή ήπειρο....211

5.1. Τα στάδια της ολοκλήρωσης και οι μηχανισμοί διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....211

5.1.1. Οι φάσεις διεύρυνσης της ΕΟΚ/ΕΕ.....214
5.1.2. Τα στάδια της δυτικοευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.....216
5.1.2.1. Το στάδιο της Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (1948-1968).....216
5.1.2.2. Το στάδιο της τελωνειακής ένωσης (1968-1986).....218
5.1.2.3. Το στάδιο της κοινής αγοράς (1987-1992).....229
5.1.2.4. Το στάδιο της Οικονομικής Ένωσης (1993 έως σήμερα).....230
5.1.3. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, μηχανισμοί οικονομικής και πολιτικής διακυβέρνησης.....232
5.2. Η διάρθρωση της οικονομίας της ΕΕ.....240
5.3. Οι κοινές πολιτικές και δράσεις της ΕΕ.....245
5.3.1. Τομείς πολιτικής αποκλειστικής αρμοδιότητας της ΕΕ.....246
5.3.1.1.Η τελωνειακή ένωση.....246
5.3.1.2. Η θέσπιση κανόνων ανταγωνισμού.....246
5.3.1.3. Η νομισματική πολιτική για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ.....247
5.3.1.4. Η διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής (ΚΑΠ).....248
5.3.1.5. Η κοινή εμπορική πολιτική.....248
5.3.2. Συντρέχουσα (κοινή) αρμοδιότητα πολιτικής της ΕΕ και των χωρών μελών.....249
5.3.2.1. Η εσωτερική αγορά.....249
5.3.2.2. Η κοινωνική πολιτική.....250
5.3.2.3. Η οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή.....252
5.3.2.4. Η γεωργία και η αλιεία, με εξαίρεση τη διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων.....253
5.3.2.5. Η περιβαλλοντική πολιτική.....257
5.3.2.6. Η προστασία των καταναλωτών.....258
5.3.2.7. Κοινή πολιτική μεταφορών.....259
5.3.2.8. Τα διευρωπαϊκά δίκτυα.....259
5.3.2.9. Η ενεργειακή πολιτική.....261
5.3.2.10. Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.....263
5.3.2.11. Κοινές προκλήσεις για την ασφάλεια σε θέματα δημόσιας υγείας.....264
5.3.2.12. Έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και διάστημα.....265
5.3.2.13. Συνεργασία για την ανάπτυξη και την ανθρωπιστική βοήθεια...267
5.3.2.14. Συντονισμός οικονομικής πολιτικής, πολιτική απασχόλησης και κοινωνική πολιτική.....273

5.3.2.15. Κοινή εξωτερική πολιτική, ασφάλεια και αμυντική πολιτική....276
5.3.3. Βοηθητική αρμοδιότητα της ΕΕ στις χώρες μέλη.....280
5.3.3.1. Η προστασία και η βελτίωση της ανθρώπινης υγείας.....280
5.3.3.2. Η βιομηχανική πολιτική.....281
5.3.3.3. Πολιτισμός.....283
5.3.3.4. Τουρισμός.....284
5.3.3.5. Παιδεία, επαγγελματική εκπαίδευση, νεολαία και αθλητισμός.....285
5.3.3.6. Πολιτική προστασία.....289
5.3.3.7 Διοικητική συνεργασία.....289
5.4. Η ΕΕ και η δημιουργία μιας πανευρωπαϊκής ζώνης ελεύθερου εμπορίου....290

Κεφάλαιο 6. Η Ευρωπαϊκή οικονομία στην παγκόσμια οικονομία.....305
6.1. Η ευρωπαϊκή οικονομία και οι παγκόσμιες διαδικασίες οικονομικής ολοκλήρωσης.....305
6.2. Η παγκοσμιοποίηση και οι προοπτικές ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας.....325
6.3. Η νέα στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της περιφερειακής και της παγκόσμιας οικονομικής ολοκλήρωσης....334

Επίλογος.....349

Βιβλιογραφία.....353

Κατάλογος Πινάκων.....373

Κατάλογος Διαγραμμάτων και σχημάτων.....374

Γλωσσάριο οικονομικών και εμπορικών όρων.....375

Summary.....381